

Kymenlaakson kulttuurihyvinvointisuunnitelma osaksi alueellista hyvinvointikertomusta

Tausta ja tarkoitus

Miten kulttuurisia oikeuksia vahvistetaan?

Jokaisella on oikeus ilmaista itseään vapaasti, osallistua taiteisiin ja kulttuuriin sekä kehittää itseään ja yhteisöään kulttuurin avulla. Nämä oikeudet on turvattu YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa, useissa Suomea sitovissa ihmisoikeussopimuksissa ja Suomen perustuslaissa.

- [Kuntien kulttuuritoimintalaki](#) edistää kaikkien väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja osallistumista kulttuuriin ja taiteeseen sekä vahvistaa hyvinvointia, terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä kulttuurin ja taiteen keinoin.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen [kulttuurin TEAviisari](#) kertoo, kuinka kunnat ovat onnistuneet kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden edistämässä.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön [Suositus taiteen ja kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa](#) tukee taiteen ja kulttuurin juurtumista rakenteisiin.

Kulttuurihyvinvoinnilla tarkoitetaan kulttuurin ja taiteen mahdollisuuksia edistää terveyttä ja hyvinvointia. Kulttuuri edistää yhteisöllisyyttä, ehkäisee yksinäisyyttä ja syrjäytymistä, antaa virikkeitä, tuo mielekkyyttä elämään, tukee mielenterveyttä sekä ylläpitää aktiivisuutta ja toimintakykyä. Kulttuurihyvinvointi on ilmiönä laaja toiminnan, kouluttamisen, kehittämisen ja tutkimuksen muodostama kokonaisuus. Kulttuurihyvinvoinnin toteuttamisessa korostuu taide- ja kulttuuritoimijoiden ammattimainen ja pitkäjänteinen yhteistyö muiden toimialojen kanssa. Kymenlaaksossa kulttuurihyvinvoinnin käsitettä on ajateltu laajasti. Ei vain taide-, kulttuuri- ja luova toiminta, vaan lisäksi käsitteen alle ajateltu luontosuhde, liikkuminen ja leikillisuus.

Taide ja kulttuuri luovat jo itsessään hyvinvointia ja mielekästä elämää. Toisaalta niitä voidaan käyttää myös tavoitteellisesti edistämään hyvinvointia. **Kulttuurihyvinvoinnin portaita** voidaan hyödyntää aina ennaltaehkäisytyöstä hoitoon ja kuntoutukseen.

Porras 1. Arki

Porras 2. Harrastukset

Porras 3. Kokemuksellisuus

Porras 4. Monialainen yhteistyö (esim. työparit taide+sote)

Porras 5. Yhteisöllisyys

Porras 6. Terapia

Taiteen ja kulttuurin sekä sosiaali- ja terveystieteiden arvojen ja näkökulmien kohtaaminen monialaisessa keskustelussa ja kehittämistyössä ovat avainasemassa yksilöiden ja yhteisöjen hyvää elämää tuettaessa.

Tavoitteet ja toimenpiteet

Kulttuurihyvinvoinnin edistämässä korostuu toistuvuuden merkitys.

Kulttuurihyvinvoinnin on kuljettava fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin rinnalla alusta alkaen kaikilla rajapinnoilla (mm. hoito- ja kuntoutussuunnitelmissa ja verkostopalaverissa). Tämä mahdollistuu, kun kulttuurihyvinvointi on osana henkilöstön tietoisuutta, puheita ja palveluohjausta. Kulttuurihyvinvointi ei saa olla henkilöstölle lisävaatimus, vaan päinvastoin iloa, valoa ja toivoa tuova lisäelementti.

Suunnitelma Kymenlaaksolaisen kulttuurihyvinvointityön edistämisestä

1. Verkostoyhteistyö

- Kymenlaakson hyvinvointia kulttuurista -verkosto. Vapaa ja monialainen verkosto kaikille asiasta kiinnostuneille. Toimijaesittely sivustolla kyhy.fi. Mukana myös kokemusasiantuntijoita.
- Järjestöyhteistyö, mukanaolo Yhdistysinfo.fi alustan kehittämistyössä
- Valtakunnallinen Taikusydän - taiteen ja hyvinvoinnin yhteyksien monialaisen koordinaation, kehittämisen ja viestinnän valtakunnallinen yhteistyöverkosto.
- Valtakunnallinen Terveyttä kulttuurista - mielenterveysseura ry on yleishyödyllinen yhdistys, jonka tarkoituksena on kulttuuri- ja taideperustaisten menetelmien saaminen osaksi kansalaisten terveyden ja hyvinvoinnin parantamista ja turvaamista.
- Kulttuurihyvinvointi Pooli (perustettu 2020) toimii kulttuurihyvinvoinnin asiantuntijaelimenä sekä vaikuttaa poikkisektorisen rahoituksen lisäämisessä ja suuntaamisessa kulttuurihyvinvointitoimintaan.
- Valtakunnallisissa verkostoissa mukana Kymenlaaksolaisedustajat.

2. Koulutus

- Vuosittain toteutuvat kulttuurihyvinvoinnin lyhytkoulutukset
- Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamk: Kulttuurihyvinvointi, yamk, alkaen 1/2021
- Sekä sote- että kulttuuriala kannustaa opiskelijoita kulttuurihyvinvointia koskeviin opinnäytetöihin

3. Johtoryhmien tiedotus, sekä Maakuntaliitto, kunnat että Kymsote

- Raportointi vuosittain AHVK-raportoinnin yhteydessä
- Maakunnallisen konsortiomallin mahdollisuuksien selvittäminen

4. Kulttuurihyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteisiin nimetyt vastuhenkilöt, joiden tehtävänä on taide- ja kulttuuritoiminnan koordinointi ja integrointi sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

5. Hyvinvointia ja terveyttä edistävä taide- ja kulttuuritoiminta huomioidaan resurssoinnissa suuntaamalla osa käyttötalousmenoista tähän tarkoitukseen.

6. Toimintamalliehdotus Kulttuurilähete (THL). Ratkaisevassa roolissa palveluohjaus.

7. Taide- ja kulttuuritoimijoiden tuki. Esimerkkinä residenssitoiminnan mahdollistaminen.

8. Hankkeet. Huomioarvo etenkin siihen, miten toiminnat pysyvät rakenteissa hankkeiden loputtua.

9. Välitystoiminta. Toimijat yhdistyksiin, työpareiksi, tuotteiden palvelutarjotin.

10. Tiedotustoiminta. Sähköiset alustat, seminaarit ja tapahtumat, kannanotot.

Painopiste **Kulttuurinen vanhustyö** (Myös Eloa iloa -kehittämistehtävän painopiste 2020-2021)

- Kulttuurikirjaaminen osaksi kulttuurin hyvinvointivaikutusten näkyväksi tekemistä (RAI)
- Kulttuurisen seniori- ja vanhustyön verkosto Aili, Kymenlaaksosta mukana Kouvola
- Menetelmiä mm. Elämän puu, omaisten kk-lahjoitus, liikkuvat palvelut, digipalvelut, sänkypotilaille tarjottavat mm. Lue minulle -toimintamallit, sukupolvityö, dokumenttiteatteri.

Tutkimustietoa. WHO: What is the role of the arts in improving health and well-being (2019)